

vse državne in javne ustanove z letnimi poročili dolžne javno predstaviti svoja dela, da bodo - bomo - navsezadnje tudi davkoplačevalci ali naročniki vedeli, kam je šel njihov - naš - denar. Sanjam o tem, da bodo vsa dela predstavljena jasno in pregledno - s cenami vred - da bomo vedeli, kaj je drago in kaj poceni, kaj vredno in kaj ceneno. In sanjam o času, ko bo v teh letnih poročilih napisano tudi to, kam vse po svetu so bila prodana, zamenjana, izposojena, predstavljena naša dela.

Naj mi bodo za tale praznik oproščene sanje. Sanje, ki so vsaj v enem delu upredmetene. V delu gospoda Ivana Nemaniča, za katero upam, da se bo najbolje in v vsej svoji vrednosti in dragocenosti predstavilo čim večkrat vsem tistim, ki imajo radi slovenski film. Čeprav le v nakladi kakšne pesniške zbirke.

Igor Košir

Slovenski film in njegovo varovanje. 30 let Slovenskega filmskega arhiva pri Arhivu Republike Slovenije, Ljubljana 1998, 128 strani

Z zbornikom prispevkov pod skupnim naslovom "Slovenski film in njegovo varovanje" smo zaznamovali 30-letnico delovanja Slovenskega filmskega arhiva pri Arhivu Republike Slovenije in s tem hkrati tudi 30 let celovitega organiziranega zavarovanja slovenske filmske dediščine. Gre za obdobje, v katerem je Slovenski filmski arhiv, kot je v predgovoru v publikaciji zapisal direktor Arhiva Republike Slovenije mag. Vladimir Žumer, zbral in strokovno obdelal večino ohranjenih slovenskih dokumentarnih, kratkih in celovečernih igranih ter animiranih filmov. Hkrati smo z zbornikom želeli prav v obdobju, v katerem Slovenski filmski arhiv postaja redni član Mednarodne zveze filmskih arhivov (FIAPF), domačo in tujo strokovno javnost seznaniti s slovensko filmsko produkcijo in z ustanovami, ki skrbijo za njeno varstvo, zato je večina prispevkov objavljena tudi v angleščini, v celoti ali v povzetkih.

Prvi del publikacije prinaša pet daljših prispevkov.

Mag. Lojz Tršan, vodja Slovenskega filmskega arhiva, je avtor zgodovinskega pregleda razvoja filmskega arhiva in njegovega strokovnega dela.

Ivan Nemanič, prvi in dolga leta edini slovenski filmski arhivist, je na slikovit način opisal številne zelo zanimive utrinke iz svoje dolgoletne prakse. Med drugim je zapisal, kako je razrešil uganko Cankarjevega dvojnika v filmu "Ljubljana 1909", kako je prišlo do premiere filma "Ormož - jugoslovanski Gllspach" 57 let po njegovem nastanku in kako mu je uspelo tik pred razpadom Jugoslavije iz Jugoslovanske kinoteke v Beogradu pripeljati v Slovenijo filme Triglav filma.

Prof. Igor Košir, predavatelj na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo (AGRFT) je v

znanstvenem eseju "O dokumentarnem filmu i dokumentarnosti filma" opisal postopek nastajanja dokumentarnega filma, od zunanjih pobud, prek zapletenega procesa dojemanja vplivov okolja in odzivov nanje, do oblikovanja filma kot nove, samostojne slikovno-zvokovne celote. Opisal je načine dojemanja filmov in razlike med filmom in videom, postopke nastanka dokumentarnih prispevkov od zamisli do montaže, dramaturško zgradbo filmov, probleme pri snemanju dokumentarcev, vlogo besedila in glasbe. Nakazal je etična in moralna vprašanja v zvezi z dokumentarnimi filmi ter omenil vlogo in pomen medijev v sodobni družbi.

Filmski kritik Zdenko Vrdlovec je v "Kratki zgodbi o slovenskem filmu" predstavil prerez skozi vse slovenske dolgometažne igrane filme od filma "V kraljestvu Zlatoroga" do "Ortseiderja" in jih umestil v ideološko-politične, družbeno-socialne in kulturno-umetniške okvirje.

Režiser Milan Ljubić se v prispevku "Arhivski posnetki kot pričevanje ljudi in časa" v obliki spominov kritično ozira na čas, ko je začel svojo kariero pri "Kroniki" kot avtor filmskih portretov. Pokaže na šablone, ki so takrat veljale pri tem delu, in na težave pri posodabljanju v obdobju, ko je pozneje sam prevzel vodstvo "Kronike" pri Viba filmu. Opozarja tudi na prednosti filmskih posnetkov glede kakovosti in trajnosti pred elektronskimi, katere je pozneje začela snemati televizija, na pomen filmskih portretov za nacionalno zgodovino, bkrati pa tudi na premajhno poznavanje le-tih celo med strokovnjaki.

V drugem delu publikacije so objavljeni kratki prispevki z osnovnimi podatki o ustanovah, ki skrbijo za slovensko filmsko dediščino, za njeno ohranitev, ter strokovno obdelavo z različnih vidikov in prezentacijo. To so poleg Slovenskega filmskega arhiva Slovenska kinoteka, Filmski sklad Republike Slovenije, Radiotelevizija Slovenija, Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, Avdiovizualni laboratorij Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Društvo slovenskih filmskih ustvarjalcev in Zveza kulturnih društev Slovenije. Prispevke so napisali Silvan Furlan, Nerina Koejančič, Tatjana Rezec-Stibilj, Franci Slak, dr. Naško Križnar, Danica Ikoč in Peter Milovanovič Jarh.

Slovenska besedila je lektoriral Dušan Maher, prevode v angleščino je pripravila Nuša Podobnik, zunanja oprema je delo Edite Kobe.

Vladimir Kološa

Mag. Milko Mikola, Notranji sovražniki v dokumentih okrajnih partijskih komitejev z območja Zgodovinskega arhiva v Celju, Zgodovinski arhiv v Celju, Mali tiski 3, Celje 1998, 61 strani

Zgodovinski arhiv v Celju je v začetku leta 1998 izdal tretji zvezek v ediciji Mali tiski. Avtor, arhivski

svetovalec mag. Milko Mikola je za objavo pripravil izbor dokumentov iz okrajnih partijskih komitejev, katerih gradivo hrani arhiv. Dokumenti so izbrani tako, da se bralec lahko seznaní z bojem partije proti različnim v partijskem izrazoslovju imenovanim "notranjim sovražnikom".

Avtor z izdajo teh dokumentov bralec omogoča, kot pravi v uvodu, "da se iz prve roke seznaní z nekaterimi vidiki ideološkega in političnega nasilja, ki ga je izvajal komunistični režim v Sloveniji, predvsem v obdobju 1945-1952, to je v tistem obdobju, ki ga v slovenski povojni zgodovini lahko povsem upravičeno obravnavamo kot obdobje odkritega stalinizma".

V uvodu nas avtor seznaní s splošnimi značilnostmi komunističnega režima v Sloveniji (pazorjene so s posameznimi najznačilnejšimi primeri). Mag. Milko Mikola se s proučevanjem le-tega tudi sicer znanstveno ukvarja.

Seznani dokumentov je nastajal sproti, ob urejanju in popisovanju gradiva številnih partijskih fondov.

Dokumenti so objavljeni tako kot so nastali, to je z vsemi pravopisnimi in drugimi napakami in brez komentarja, tako da si sodbo o dejavnosti partije proti "notranjim sovražnikom" ustvari bralec sam. Zaradi slabe kakovosti dokumentov le-ti niso fotokopirani, ampak so pretipkani.

Dokumenti nižjih partijskih organov so zanimivi predvsem zato, ker iz gradiva le-teh lahko razberemo, kako so se smernice osrednjih partijskih organov za boj z "notranjimi sovražniki" izvajale v praksi.

Izbor dokumentov, ki so objavljeni v ediciji Mali tiski 3, obsega najznačilnejše dokumente, ki so nastali pri delovanju teh partijskih komitejev:

- *Mestnega komiteja KPS (ZKS) Celje, 1945-1954*
- *Okrajnega komiteja KPS (ZKS) Celje-okolica, 1945-1954*
- *Okrajnega komiteja KPS (ZKS) Celje, 1954-1965*
- *Okrajnega komiteja KPS (ZKS) Slovenske Konjice, 1945-1948*
- *Okrajnega komiteja KPS (ZKS) Šmarje pri Jelšah, 1945-1948*
- *Okrajnega komiteja KPS (ZKS) Šoštanj, 1945-1955*
- *Okrajnega komiteja KPS (ZKS) Trbovlje, 1945-1958*

Vsebinski dokumentov se nanaša na boj partije proti trgovcem, "kulakom", Cerkvi, ljudovščini in drugim tako imenovanim "klerikalnim elementom", kot so bili vernjoči profesorji, učitelji, dijaki in delavci v državnih službah.

Največjo pričevalno vrednost ima brez dvoma na koncu zvezka objavljeni pismo (fotokopija) obupanice pionirke maršalu Titu, v katerem je učenka opisala razmere v svoji družini, sicer značilne za marsikatero družino v tako imenovanem "obdobju stalinizma".

Mag. Milko Mikola ima neizmerno energijo za pregledovanje, urejanje in raziskovanje novih arhivskih fondov iz obdobja povojne zgodovine, zato lahko kmalu pričakujemo izdaje novih zvezkov na to temo.

Izbor dokumentov ne bo zanimiv le za arhiviste in zgodovinarje, ampak tudi za vse tiste, ki želijo iz prve roke izvedeti, kaj je prinesel režim enonmija po drugi svetovni vojni.

Bojana Aristovnik

Vlasta Tul, 50 let Glasbene šole Vinka Vodopivca Ajdovščina. Izdala in založila Glasbena šola Vinka Vodopivca Ajdovščina v sodelovanju s Pokrajinskim arhivom v Novi Gorici, Ajdovščina 1998, 68 strani

Letos mineva petdeset let od ustanovitve glasbene šole v Ajdovščini. Ob tej priložnosti je bila postavljena razstava dokumentov o petdesetletnem delovanju šole, izšel pa je tudi jubilejni zbornik. Avtorica zbornika je Vlasta Tul, arhivska svetovalka v Pokrajinskem arhivu v Novi Gorici.

"Glasba je pol življenja. Ni samo umetnost, je moč, je tolažba in upanje. Je več kot pol življenja, tudi življenje celo," je na prvo stran knjižice napisala enaindevetdesetletna Lida Kalinova, prva ravnateljica šole.

Publikacija ima več delov. Osrednji, najdaljši, namenjen prikazu razvoja šole, se začne z bogatim glasbenim, predvsem pevskim izročilom Zgornje Vipavske doline in sega do današnjih dni. Iz študije je mogoče razbrati, da je šola v petdesetih letih svoje zgodovine (delovati je začela februarja 1948 kot mestna glasbena šola) doživljala številne vzpone in padee. Pestile so jo finančne težave, pomanjkanje prostorov, kitar, instrumentov, a je kljub temu ves čas vztrajala v svojem kulturnem poslanstvu in postopno širila svojo dejavnost. Prvih gojencev je bilo 91, danes jih je približno 300.

Poleg zgodovinskega orisa so v publikaciji tudi drugi prispevki.

Uvodno besedo je napisala sedanja ravnateljica Martina Černe Vodopivec, prebrerenio pa lahko tudi spominske zapise nekdanjih učencev, učiteljev in ravnateljev Darje Vidmar, Klavdija Koloinija, Aleksandre Trebižan in Sonje Kodrič.

Iz preglednic statističnih podatkov o učencih in predmetniku je za ves čas obstoja šole mogoče dobiti sliko o skupnem številu učencev v posameznih šolskih letih, razvidno pa je tudi, katere instrumente so igrali.

V seznamu zaposlenih so zajeti vsi, ki so delali na šoli (glasbeni pedagogi, ravnatelji, administrativno in tehnično osebje). Svoje ime bodo v publikaciji našli tudi vsi učenci, ki obiskujejo ajdovsko šolo v jubilejnem letu 1997/98, pa člani sveta staršev in sveta šole.

Knjižico bogatijo reprodukcije nekaterih dokumentov in številne fotografije, povezane z dejavnostjo šole.

Avtorica publikacije se je naslonila predvsem na arhivske vire. Poleg dokumentacije glasbenih šol v Ajdovščini in Novi Gorici je pregledala tudi arhivsko gradivo številnih upravnih organov, ki so se ukvarjali s problematiko glasbene šole na različnih ravneh. Marsikak dokument so posodili tudi zasebni lastniki.

Naslovnico publikacije je oblikoval slikar Danilo Ječič.

Aleksandra Pavšič-Milost